

Sygn. akt I ACa 557/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Robert Jurga SSA Anna Kowacz-Braun
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...)Port Lotniczy (...)spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

przeciwko **Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)**

o zapłatę

oraz w sprawie z powództwa (...)Port Lotniczy im. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

przeciwko **Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 7 grudnia 2016 r. sygn. akt I C 1061/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

I. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz (...) Portu Lotniczego (...) Spółki z o.o. w B. kwotę 2.990.900,27 zł (dwa miliony dziewięćset dziewięćdziesiąt tysięcy dziewięćset 27/100 złotych) z ustawowymi odsetkami, z tym, że od dnia 1 stycznia 2016 r. z odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 101.775,64 zł od dnia 1 lipca 2010 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 101.775,64 zł od dnia 31 lipca 2010 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 612.322,17 zł od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 208.570,52 zł od dnia 31 października 2011 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 344.949,86 zł od dnia 1 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 344.949,86 zł od dnia 31 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 344.949,86 zł od dnia 31 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 931.606,72 zł od dnia 10 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz (...) Portu Lotniczego (...) Spółki z o.o. w B. kwotę 1.449.366,12 zł (jeden milion czterysta czterdzieści dziewięć tysięcy trzysta sześćdziesiąt sześć 12/100 złotych) z ustawowymi odsetkami, z tym, że od dnia 1 stycznia 2016 r. z odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 86.522,49 zł od dnia 2 marca 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 86.522,49 zł od dnia 31 marca 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 86.522,49 zł od dnia 1 maja 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 86.179,92 zł od dnia 31 maja 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 86.179,92 zł od dnia 1 lipca 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31 lipca 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 1 października 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31 października 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 1 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 105.873,72 zł od dnia 3 marca 2013 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 105.873,72 zł od dnia 31 marca 2013 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 91.224,67 zł od dnia 1 maja 2013 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 137.327,61 zł od dnia 8 września 2016 r. do dnia zapłaty;

III. w pozostałej części powództwo oddala;

IV. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 186.903 zł tytułem kosztów procesu.

2. w pozostałej części apelację oddala;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 183.750 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Anna Kowacz-Braun SSA Paweł Rygiel SSA Robert Jurga

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 15 marca 2018 r.

Strona powodowa, (...) Port Lotniczy im. (...) Spółka z o.o. w B., w pozwie z dnia 6 czerwca 2016 r. (wniesionym w sprawie I C 1061/16), domagała się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Wojewody (...) kwoty 3.133.482,14 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi:

- od kwoty 142.581,87 zł. od dnia 31 marca 2010 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 101.775,64 zł. od dnia 1 lipca 2010 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 101.775,64 zł. od dnia 31 lipca 2010 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 612.322,17 zł. od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 208.570,52 zł. od dnia 31 października 2011 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 344.949,86 zł. od dnia 1 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 344.949,86 zł. od dnia 31 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 344.949,86 zł. od dnia 31 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 931.606,72 zł. od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty,

oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów procesu według norm przepisanych.

Z kolei pozwem z dnia 6 września 2016 r. (wniesionym w sprawie I C 1622/16) strona powodowa domagała się zasądzenia od strony pozwanej kwoty 1.449.366,12 zł. z ustawowymi odsetkami liczonymi:

- od kwoty 86.522,49 zł od dnia 02.03.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 86.522,49 zł od dnia 31.03.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 86.522,49 zł od dnia 01.05.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 86.179,92 zł od dnia 31.05.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 86.179,92 zł od dnia 01.07.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31.07.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31.08.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 01.10.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31.10.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 01.12.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31.12.2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 82.448,43 zł od dnia 31.01.2013 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 105.873,72 zł od dnia 03.03.2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 105.873,75 zł od dnia 31.03.2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 91.224,67 zł od dnia 01.05.2013 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 137.327,61 zł od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty,

oraz zasądzenia od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów procesu według norm przepisanych.

W obu sprawach powodowy (...) swoje roszczenia wywodził z faktu, iż jest zarządzającym lotniskiem K.i w ramach prowadzonego przedsiębiorstwa świadczy m.in. usługi związane z udostępnieniem osobom trzecim infrastruktury lotniskowej. Z mocy przepisów port lotniczy jest też stałym, lotniczym przejściem granicznym dla ruchu osobowego i towarowego i z tego tytułu – z uwagi na dokonywanie kontroli granicznej i kontroli bezpieczeństwa – z infrastruktury lotniska korzystają także organy kontroli tj. Straż Graniczna i Izba Celna. Do końca stycznia 2010 r. strona powodowa miała zawartą umowę z Wojewodą (...), która określała zasady najmu pomieszczeń oraz powierzchni przejścia granicznego przez organy kontroli oraz określała zasady rozliczeń. Jednakże umowa ta została przez Wojewodę wypowiedziana i od lutego 2010 r. Straż Graniczna i Izba Celna korzysta z infrastruktury lotniska na takich samych zasadach bez ich umownego określenia. Od tego czasu strona pozwana uiszcza należności według swego uznania.

W tym stanie rzeczy strona powodowa wskazała, że dochodzi zapłaty za korzystanie z pomieszczeń lotniska i mediów, z tym, że w pierwszej sprawie roszczenie obejmuje okres od 1 stycznia 2010 r. do końca września 2010 r., a w drugiej sprawie – od 1 stycznia 2012 r. do końca marca 2013 r. W obu też sprawach powód dochodzi skapitalizowanych odsetek.

W obu sprawach strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa wskazując, że przyczyną wypowiedzenia umowy ze stroną pozwaną był fakt zajmowania powierzchni o zdecydowanie mniejszym metrażu niż ten, który stanowił według strony powodowej podstawę do wyliczenia wysokości opłat należnych z tego tytułu. Podjęte w tym zakresie między stronami negocjacje nie doprowadziły do konsensusu. Zakwestionowała dochodzone roszczenie tak co do zasady jak i wysokości. Wskazała, że w okresie objętym żądaniem pozwu, pozwany uiszczał na rzecz powodowej spółki opłaty za korzystanie z pomieszczeń/powierzchni faktycznie wykorzystywanej przez służby graniczne i celne. Strona pozwana uiszczała stosowne opłaty także w 2011 r., ale powodowa spółka je zwróciła. Żądanie zasądzenia odsetek nie uwzględnia dokonywanych wpłat na rzecz spółki.

Sąd Okręgowy zarządził połączenie obu w/w spraw do wspólnego rozpoznania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy powództwo oddalił i zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej koszty procesu.

Sąd I instancji ustalił, że powodowy Port Lotniczy jest właścicielem nieruchomości, na której prowadzone jest lotnisko K.. Zarządzeniem z dnia 30 sierpnia 2008 r. Wojewoda (...) ustalił obszar strefy kontrolowanej (...) Portu Lotniczego (...)

W dniu 3 kwietnia 2006 r. pomiędzy Wojewodą (...) a (...)Portem Lotniczym im. (...) sp. z o.o. w B. została zawarta umowa najmu pomieszczeń i powierzchni określonych w załącznikach do umowy, znajdujących się na terenie lotniczego przejścia granicznego i przeznaczonych na cele kontroli bezpieczeństwa, granicznej, celnej, sanitarnej, weterynaryjnej, fitosanitarnej, chemicznej, radiometrycznej oraz jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. W umowie określono stawki wynagrodzenia za poszczególne pomieszczenia. Nadto Wojewoda zobowiązał się uiszczać opłaty miesięczne za świadczenia dodatkowe, związane z korzystaniem z mediów, takich jak: centralne ogrzewanie, klimatyzacja, energia elektryczna, sprzątanie powierzchni wymienionych w załączniku nr(...) zużycie wody, oczyszczanie ścieków, wywóz nieczystości, konserwacja urządzeń teletechnicznych, koszty utrzymania i eksploatacji przedmiotu najmu wymienionego w § (...) ust. (...) pkt (...) umowy, koszt używania wyposażenia

należącego do Wynajmującego, określonego w załączniku nr (...) do aneksu nr (...) – określając stawki i zasady wyliczenia ryczałtu.

Sąd odnotował przy tym tak treść pierwotnej umowy, jak i istotne elementy zawieranych do niej aneksów.

Dalej Sąd ustalił, że pismem z dnia 30 czerwca 2009 r. Wojewoda (...) wypowiedział stronie powodowej umowę z dnia 3 kwietnia 2006 r., jako przyczynę wypowiedzenia podając, że pomimo prowadzonych rozmów i korespondencji port lotniczy nie wyrażał zgody na dostosowanie powierzchni udostępnianej służbie granicznej w obrębie portu lotniczego określonej w umowie do powierzchni faktycznie wykorzystywanej przez służbę.

Porozumieniem z dnia 6 grudnia 2013 r. strona powodowa oświadczyła, że jest wierzycielem Wojewody (...) z tytułu finansowania kosztów utrzymania lotniczego przejścia granicznego w B. w roku 2011 na łączną kwotę główną 4.143.420,10 zł (obejmująca faktury wskazane w załączniku nr (...) wraz z odsetkami naliczonymi od dnia wymagalności poszczególnych faktur do dnia zapłaty. Wojewoda oświadczył, że za bezsporną uznaje wierzytelność do łącznej kwoty 2.900.00 zł, gdyż wedle jego oceny kwota ta wyczerpuje wszelkie należności z tytułu określonego w porozumieniu. Strona powodowa oświadczyła, że kwota 2.900.000 zł nie zaspokaja wszystkich jej roszczeń z tytułu obowiązku stałego utrzymywania lotniczego przejścia granicznego K.za rok 2011, wobec czego zastrzegła sobie prawo dochodzenia od Wojewody pozostałej kwoty aż do pełnego zaspokojenia jej roszczeń.

Sąd ustalił także, z jakich pomieszczeń na lotnisku, w latach 2010 – 2013, korzystali funkcjonariusze Skarbu Państwa.

Sąd odnotował dalej treść wystawianych przez stronę powodową faktur w okresie będącym przedmiotem sporu (z uwzględnieniem poszczególnych pozycji składających się na globalną kwotę objętą poszczególną fakturą) i kwoty wpłat dokonanych przez pozwaną Skarb Państwa. Wskazał przy tym, dokonując szczegółowego wyliczenia, w świetle treści umowy stron, że należność za styczeń 2010 r. (ostatni miesiąc obowiązywania umowy) została w całości przez stronę pozwaną zapłacona. Jakkolwiek faktura wystawiona za ten miesiąc (nr (...) z dnia 28.02.2010 r.) opiewała na kwotę 433.662,02 zł, a strona pozwana uiściła z tego tytułu kwotę 291.080,15 zł, to w świetle treści umowy zapłata pokrywa całość należnej powodowi kwoty.

Sąd wskazał, że w nocy odsetkowej z dnia 23 stycznia 2014 r. strona powodowa wezwała stronę pozwaną do uregulowania tytułem odsetek za zwłokę sumy 931.606,72 zł., a w nocy odsetkowej z dnia 15 stycznia 2013 r. strona powodowa wezwała stronę pozwaną do uregulowania tytułem odsetek za zwłokę sumy 137.327,61 zł.

Wnioskiem z dnia 27 marca 2013 r. strona powodowa zaważała stronę pozwaną do próby ugodowej w sprawie o zapłatę kwoty 958.455,32 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem czynszu najmu, opłat z tytułu mediów oraz wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości stanowiących własność wnioskodawcy za okres od 1 stycznia 2010 r. do 30 września 2010 r. Z kolei wnioskiem z dnia 17 września 2014 r. strona powodowa zaważała stronę pozwaną do próby ugodowej w sprawie o zapłatę kwoty 3.347.541,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz opłat z tytułu mediów stanowiących własność wnioskodawcy za okres od 2011 r. do 2012 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał zgłoszone roszczenie za nieuzasadnione.

Odnosnie należności za okres od 1 stycznia 2010 r. do 1 lutego 2010 r. wskazał, że w tym zakresie należność dotyczy ostatniego miesiąca obowiązywania umowy zawartej między stronami. Z ustaleń faktycznych wynika natomiast, że w świetle postanowień umowy kwota zapłacona przez stronę pozwaną na poczet tej należności jest wyższa od należnej.

W pozostałej części, dotyczącej okresu po wypowiedzeniu umowy (okres od lutego 2010 r. do grudnia 2010 r. i od stycznia 2012 r. do marca 2013 r.), roszczenie strony powodowej – w zakresie korzystania z pomieszczeń - opiera się na art. 224 i nast. k.c. Jakkolwiek z ustaleń faktycznych wynika, że po wypowiedzeniu umowy strona pozwana nadal korzystała lub współkorzystała ze spornych pomieszczeń na terenie lotniska, to jednak – w ocenie Sądu – roszczenie nie jest zasadne. Sąd podkreślił, że służby celne i służby graniczne nie posiadały tytułu do korzystania ze spornych

pomieszczeń pomimo tego, że z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 67, ze zm. w brzmieniu obowiązującym w dniu 2 lutego 2010 r.) wynika obowiązek wojewody utrzymywania m.in. lotniczych przejść granicznych, a zakres tych obowiązków jest uszczegółowiony w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2005 r. (Dz. U. z 2015 r. Nr 256, poz. 2145 ze zm.). Przedmiotowe przepisy nie kreują bowiem po stronie Skarbu Państwa tytułu prawnego uprawniającego do korzystania z całości lub części nieruchomości, na których znajdują się przejścia graniczne. W celu realizacji obowiązku przewidzianego w § 3 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2005 r. Skarb Państwa reprezentowany przez właściwego Wojewodę winien do tych pomieszczeń uzyskać tytuł prawny. W braku zaś takiego tytułu prawnego właścicielowi nieruchomości wykorzystywanej faktycznie przez funkcjonariuszy państwowych na cele kontroli może – co do zasady – przysługiwać wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z tej nieruchomości na podstawie wyżej cytowanych art. 225 w zw. z art. 224 § 2 zd. 2 k.c.

Sąd I Instancji wskazał, że w sprawie wykazano, że funkcjonariusze Straży Granicznej i Izby Celnej, obok korzystania z oznaczonych pomieszczeń, współkorzystali z innymi osobami (w szczególności z pasażerami korzystającymi z Lotniska K.i personel strony powodowej) z pomieszczeń punktów kontroli bezpieczeństwa, pomieszczeń przeznaczonych dla pasażerów po odprawie paszportowej lub kontroli bezpieczeństwa, pomieszczeń do wykonywania kontroli i czynności celnych, poczekalni pasażerskich, wyjść na płytę lotniska, halę odbioru bagażu i punktu kontroli dokumentów, korytarza tranzytowego, ciągów celnych z hali odbioru bagażu do strefy ogólnodostępnej. Brak jest jednak podstaw do żądania przez stronę powodową wynagrodzenia za pomieszczenia i powierzchnie, z których strona pozwana jedynie współkorzystała. Nie można bowiem ocenić, że strona pozwana stała się posiadaczem samodzielnym tych części nieruchomości w rozumieniu art. 224 i 225 k.c., skoro strona powodowa nadal z nich korzystała poprzez udostępnienie ich osobom korzystającym z usług świadczonych przez Lotnisko i personelowi strony powodowej.

Niezależnie od tego Sąd Okręgowy ocenił, że strona powodowa nie wykazała wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, bowiem nie wykazała, jaki mogłaby uzyskać czynsz z najmu ani tych pomieszczeń i powierzchni, z których funkcjonariusze państwowi korzystali w sposób wyłączny w okresie objętym żądaniem pozwu, ani tych pomieszczeń i powierzchni, z których funkcjonariusze ci jedynie współkorzystali (art. 6 k.c.).

Podobnie w sprawie nie zostało wykazane roszczenie w części dotyczącej zwrotu wydatków, jakie strona powodowa poniosła na pozyskanie świadczeń w postaci ogrzewania, klimatyzacji, wentylacji, sprzątnięcia pomieszczeń wykorzystywanych i współwykorzystywanych przez funkcjonariuszy państwowych. W tej części zatem nie zostały spełnione przesłanki określone art. 405 k.c.

W konsekwencji bezzasadne było także roszczenie w części skapitalizowanych odsetek za opóźnienie w zapłacie należności z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie i z tytułu kosztów świadczeń za rok 2011 opisanych w nocie odsetkowej z dnia 23 stycznia 2014 r. (kwota 931.606,72 zł.) oraz skapitalizowanych odsetek od należności z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie i z tytułu kosztów świadczeń za rok 2012 opisanych w nocie odsetkowej z dnia 15 stycznia 2013 r. (kwota 137.327,61 zł.).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia, zaskarżając wyrok w całości, apelację wniosła strona powodowa, zarzucając naruszenie:

- prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 17 ust.1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej jako podstawy prawnej żądania finansowania przez Wojewodę (...) ponoszonych przez zarządzającego lotniskiem faktycznych kosztów utrzymania infrastruktury przejścia granicznego, względnie niezastosowania art. 17 ust.1 tej ustawy w zw. z art. 224 i nast. k.c. lub art. 405 i nast. k.c.;
- prawa materialnego poprzez niewłaściwą wykładnię art. 224 k.c. poprzez przyjęcie, iż przepis ten ma zastosowanie jedynie w przypadku wyłącznego korzystania przez posiadacza z nieruchomości właściciela;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny, z pominięciem zeznań świadka T. T., z których wynika, że strona pozwana kwestionowała tylko powierzchownie, a nie stawki wskazane w fakturach, a także z pominięciem przedłożonych kalkulacji, co skutkowało błędnym uznaniem, iż powództwo w zakresie wysokości żądanego świadczenia nie zostało wykazane;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, błędnie uznając, że częściowa płatność należności z faktur w terminie w terminie ich płatności nie stanowi przyznania faktu doręczenia faktury stronie pozwanej;

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na sprzeczności ustaleń faktycznych Sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie poprzez przyjęcie, że wykazanie udostępnienia pomieszczeń poczekalni pasażerskich, hali odbioru bagażu oraz saloniku VIP organom kontroli celem przeprowadzenia skutecznej kontroli, w tym kontroli bezpieczeństwa, nie uzasadnia przyjęcia, że organy te korzystały z udostępnionych pomieszczeń.

W uwzględnieniu podniesionych zarzutów apelujący (...) wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie obu powództw w całości oraz zasądzenie od strony pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja strony powodowej, w przeważającej części, jest uzasadniona.

Ustalenia dokonane w pierwszej instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Zostały dokonane w oparciu o wszystkie przeprowadzone dowody, a ich ocena – co do zasady – mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c.

W istotnej części ustalenia te nie są między stronami sporne, a wynikają z dołączonych do akt dokumentów. I tak, poza sporem pozostają okoliczności związane z treścią obowiązującej między stronami – do końca stycznia 2010 r. – umowy. W istocie nie ma między stronami także sporu co do zakresu korzystania przez służby graniczne i celne z pomieszczeń lotniska, zarządzanego przez powodową spółkę. Wynika to z faktu, że – jak trafnie podnosi apelujący – kontrowersje między stronami dotyczyły wyłącznie tego, za jaką część powierzchni (a w związku z tym – za jaką część mediów) strona pozwana ma obowiązek płacić. W szczególności nie jest w sprawie kwestionowane, jakie pomieszczenia pozostają w wyłącznym korzystaniu funkcjonariuszy Służby Celnej i Straży Granicznej i w tym zakresie strona pozwana nie kwestionuje swojego obowiązku zapłaty, jak też rozliczenia mediów w części przypadające na te pomieszczenia. Istota sporu dotyczy natomiast tych powierzchni, które są dostępne także innym osobom, a w których dokonuje się także czynności w zakresie kontroli bezpieczeństwa, wykonywanych przez funkcjonariuszy w/w służb. Wskazać przy tym należy, że w świetle obowiązującej uprzednio między stronami umowy pozwany Skarb Państwa obowiązany był płacić i za te powierzchnie i przypadające na nie media, według ustalonych umownie stawek, przy czym w zakresie mediów – co do zasady – strona pozwana uiszczała 2/3 wydatków związanych z mediami (po 1/3 za korzystanie przez Straż Graniczną i Służbę Celną). Spór zatem dotyczy tych części powierzchni, które obejmowały pomieszczenia punktów kontroli bezpieczeństwa, pomieszczenia przeznaczone dla pasażerów po odprawie paszportowej lub kontroli bezpieczeństwa, pomieszczenia do wykonywania kontroli i czynności celnych, poczekalni pasażerskich, wyjść na płytę lotniska, halę odbioru bagażu i punktu kontroli dokumentów, korytarza tranzytowego, ciągów celnych z hali odbioru bagażu do strefy ogólnodostępnej – a więc tych części powierzchni, które, zgodnie z niebudzącymi wątpliwośći ustaleniami Sądu, były przedmiotem współkorzystania przez funkcjonariuszy Skarbu Państwa.

Przedmiotowa okoliczność nie jest sporna, w szczególności nie została zaprzeczona przez stronę pozwaną. Znajduje także potwierdzenie w okolicznościach związanych z wypowiedzeniem umowy łączącej strony. W piśmie z dnia

30 czerwca 2009 r. Wojewoda (...) wskazał, że przyczyną wypowiedzenia umowy jest brak porozumienia co do dostosowania powierzchni udostępnianej służbie granicznej w obrębie portu lotniczego, czego skutkiem było dotychczas uiszczanie na rzecz Portu Lotniczego czynszu najmu oraz opłat dodatkowych liczonych od powierzchni, które nie są objęte faktycznym korzystaniem przez służby graniczne. Jakkolwiek z tego oświadczenia nie wynika wprost, jakich części powierzchni dotyczy konflikt, to oczywistym pozostaje, że powstały spór dotyczył tych części, które nie pozostają w wyłącznym korzystaniu funkcjonariuszy.

Znajduje to potwierdzenie także w stanowisku strony pozwanej, zaprezentowanym na etapie postępowania apelacyjnego. W toku tego postępowania Sąd zobowiązał obie strony do wyliczenia spornych należności. Zobowiązanie strony pozwanej podyktowane było faktem, że każda z wystawionych przez stronę powodową faktur została w części zapłacona, jak też – co wynika z treści porozumienia z dnia 6 grudnia 2013 r. – pozwany Skarb Państwa nie kwestionował swojego obowiązku zapłaty części należności. Z udzielonej odpowiedzi wprost wynika, że spór między stronami dotyczy części powierzchni jako takich, bez kwestionowania przez stronę pozwaną przyjętych stawek czynszu oraz stawek za poszczególne media i przyjętych ryczałtów. Strona pozwana zakwestionowała jedynie zasadę, aby była zobowiązana płacić za pomieszczenia (tak w zakresie czynszu jak i mediów), z których nie korzysta w sposób wyłączny. W oczywisty sposób brak zakwestionowania stawek za wyliczony przez powodowy Port Lotniczy czynsz i media wynika z faktu, że Skarb Państwa uiścił należność z tego tytułu za nie wchodzące w zakres sporu powierzchnie - według tych samych stawek czynszu, ilości i stawek mediów, według reguł przyjętych przez stronę powodową. Wbrew zatem ogólnikowemu zaprzeczeniu przez stronę pozwaną, że powód nie udowodnił wysokości dochodzonych kwot, spór między stronami nie dotyczył wysokości wyliczonego przez stronę powodową świadczenia, lecz zakresu powierzchni, za jaką Skarb Państwa winien płacić w związku z korzystaniem przez funkcjonariuszy granicznych z terenu lotniska.

W związku z powyższym, powtórzyć należy za Sądem I instancji, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 67, ze zm. w brzmieniu obowiązującym w dniu 2 lutego 2010 r.) wojewoda jest zobowiązany do stałego utrzymywania przejść granicznych, w tym lotniczych, na obszarze województwa, w stanie umożliwiającym przeprowadzenie sprawnej i skutecznej kontroli bezpieczeństwa, granicznej, celnej, sanitarnej, weterynaryjnej, fitosanitarnej, chemicznej i radiometrycznej oraz jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. Zgodnie zaś z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2005 r. (Dz. U. z 2015 r. Nr 256, poz. 2145 ze zm.) do obowiązków wojewody w zakresie finansowania i utrzymywania przejść granicznych znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej należy m.in. nieodpłatne udostępnianie polskim organom przeprowadzającym kontrolę urządzeń i sprzętu technicznego niezbędnych do przeprowadzania sprawnej i skutecznej kontroli oraz nieodpłatne udostępnianie organom kontroli oznaczonych w tym przepisie pomieszczeń, niezbędnych dla prawidłowego dokonywania kontroli. Dodatkowo wskazać należy, że na lotnisku K.zasięg terytorialny stałego przejścia granicznego został określony Zarządzeniem Wojewody (...) nr(...)z dnia 30 sierpnia 2007 r.. Zgodnie z tym zarządzeniem obszar strefy kontrolowanej przedmiotowego (...) obejmował w terminalu międzynarodowym m.in. poczekalnie odlotowe do bramy wejścia włącznie, ciągi przylotowe, w tym w miejscu odbioru bagażu, pomieszczenia saloniku VIP. Tym samym, określając obszar strefy kontrolowanej, Wojewoda objął nim także powierzchnie dostępne innym podmiotom, a nie tylko powierzchnie pozostające w wyłącznym korzystaniu służb kontrolnych. Nadto, jak wynika z dokonanych ustaleń, te pomieszczenia pozostawały we współkorzystaniu przez funkcjonariuszy, bowiem także na ich obszarze funkcjonariusze dokonują czynności służbowych związanych z bezpieczeństwem oraz związanych z przekroczeniem granicy.

W tym stanie rzeczy zgodzić się należy z Sądem I instancji, że wskazane wyżej regulacje prawne stanowią podstawę do zawarcia przez Wojewodę umowy z podmiotem zarządzającym Portem Lotniczym, w zakresie rozliczeń za korzystanie z pomieszczeń i mediów na terenie lotniska, w związku z ustawowym obowiązkiem zapewniania nieodpłatnego dla właściwych służb bezpieczeństwa wykonywania zadań związanych z działalnością przejścia granicznego. To konsekwencją tego obowiązku oraz określonego przez Wojewodę zasięgu terytorialnego stałego przejścia granicznego, było zawarcie przez strony umowy z dnia 3 kwietnia 2006 r.

Zważyć także należy, że po wypowiedzeniu przez Wojewodę wskazanej wyżej umowy, służby celne i graniczne nadal korzystały z lotniska w niezmienionym – co do zasady – zakresie, korzystając na takich samych warunkach z

mediów. Tyle tylko, że korzystanie to miało charakter bezumowny, pomimo tego, że nadal na Wojewodzie ciążył obowiązek zapewnienia właściwym służbom możliwości wykonywania obowiązków w związku z funkcjonującym na lotnisku przejściem granicznym. Tym samym, do dokonania rozliczeń pomiędzy stronami mogą służyć przepisy o bezumownym korzystaniu (w zakresie korzystania z pomieszczeń) i bezpodstawnym wzbogaceniu (w zakresie rozliczenia za media).

Wskazać także należy, że uprzednio między stronami toczył się już proces o zasądzenie należności z tego tytułu, za okres od października do grudnia 2010 r. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 listopada 2012 r., w sprawie o sygn. akt I C 2069 (na skutek zmiany wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 kwietnia 2013 r. – sygn. akt I ACa 226/13), zasądzono od Skarbu Państwa – Wojewody (...) na rzecz Międzynarodowego Portu Lotniczego (...) Spółki z o.o. w B., całą dochodzona kwotę tj. 313.339,44 zł, z ustawowymi odsetkami od poszczególnych należności za kolejne miesiące. Przedmiotem zasądzenia były należności z tytułu korzystania z pomieszczeń oraz zwrotu należności za media, przy tożsamych co w niniejszej sprawie zasadach rozliczenia i tożsamym zakresie sporu, dotyczącym współkorzystania z powierzchni ogólnodostępnych. W w/w sprawie podkreślono, że zasięg terytorialny lotniczego przejścia granicznego obejmuje strefy lotniska, w których dokonuje się kontroli granicznej i kontroli bezpieczeństwa osób, bagaży, towarów i statków powietrznych, a do obowiązków wojewody w zakresie finansowania i utrzymywania przejść granicznych należy m.in. nieodpłatne udostępnianie organom kontroli nie tylko pomieszczeń i miejsc, w których kontrola jest dokonywana, ale także pomieszczeń przeznaczonych dla podróżnych, wyposażonych w urządzenia sanitarne oraz wydzielone miejsca przeznaczone dla osób niepełnosprawnych oraz osób z małymi dziećmi. Tym samym koszt utrzymania przejścia granicznego nie sprowadza się jedynie do tych pomieszczeń lotniska, które bezpośrednio służą kontroli granicznej, lecz także tych, na których dokonywana jest kontrola bezpieczeństwa. Stąd wszystkie kwestionowane przez stronę pozwaną pomieszczenia należą do tej strefy lotniska, która jest niezbędna dla sprawnego wykonywania kontroli bezpieczeństwa. Dalej, Sąd Apelacyjny wskazał, że zasadne jest także zasądzenie należności za media, skoro strona pozwana nie kwestionuje zasady finansowania, do którego jest zobowiązana z mocy powołanych wcześniej przepisów, a która obejmuje także obowiązek zapłaty za media i koszty utrzymania czystości. W sytuacji zatem, w której nie zakwestionowano stawek z w/w tytułu, to roszczenie okazało się zasadne i w tej części.

Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej od wyżej opisanego wyroku.

W związku z powyższym przyjąć należy, że z mocy art. 365 k.p.c. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę jest związany wyżej opisanym rozstrzygnięciem.

Związanie stron (oraz wyjątkowo innych osób), o którym mowa w art. 365 polega na związaniu tych osób dyspozycją zawartą w sentencji wyroku skonkretyzowanej, zindywidualizowanej i trwałej normy prawnej wywiedzionej przez sąd z norm generalnych i abstrakcyjnych zawartych w przepisach prawnych. Inne sądy, organy państwowe oraz organy administracji publicznej rozstrzygające w sprawach innych niż karne (§ 2) są związane prejudycjalnie, czyli nie mogą dokonać odmiennej oceny prawnej roszczenia niż zawarta w prejudykacie, ale także nie mogą dokonać odmiennych ustaleń faktycznych. Istota wiążącej mocy prawomocnego orzeczenia sądu polega więc na związaniu jego treścią także innych sądów i organów państwowych. Oznacza to, iż sąd obowiązany jest uznać, że kwestia prawna, która była przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie rozpoznawanej, kształtuje się tak jak to przyjęto we wcześniejszym prawomocnym orzeczeniu. Przesądzenie tej kwestii oznacza, że w późniejszym postępowaniu nie może być ona już ponownie badana, a zatem zachodzi konieczność ograniczenia dowodzenia faktów objętych prejudycjalnym orzeczeniem.

Orzeczenie uzyskuje zatem moc wiążącą z chwilą uprawomocnienia się, a „w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie podlega ona już ponownemu badaniu.” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07). Tym samym w kolejnym procesie, dotyczącym tego samego stosunku prawnego, sąd nie może, w niezmiennych okolicznościach faktycznych, odmiennie orzec o zasadzie odpowiedzialności pozwanego

Wskazać także należy, że jakkolwiek unormowana w art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca prawomocnego wyroku dotyczy związania treścią sentencji, a nie uzasadnienia, to jednak poprzez wyrzeczenie zawarte w sentencji dochodzi do skonkretyzowania, w świetle podstawy prawnej rozstrzygnięcia, treści łączącego stosunku prawnego.

Z powyższego wynika, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 listopada 2012 r. przesądzono, iż w ramach stosunków pomiędzy stronami, w okresie po wypowiedzeniu łączącej strony umowy, przedmiotem wzajemnych rozliczeń stron są także pomieszczenia, z których współkorzystają – celem prawidłowego wykonywania kontroli bezpieczeństwa - funkcjonariusze celni i graniczni. W ramach tak ukształtowanego stosunku prawnego, obowiązkiem pozwanego Skarbu Państwa jest zapłata za korzystanie także z pomieszczeń dostępnych innym podmiotom, w których wykonywane są czynności kontroli bezpieczeństwa oraz za media, według niekwestionowanych zasad wynikających z uprzednio ukształtowanej praktyki.

W połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach podlegających aktualnie rozstrzygnięciu, powód dochodzi roszczeń z tego samego stosunku prawnego łączącego strony, co w sprawie I C 2069/11, przy niezmienionym – co do zasady – stanie faktycznym. Podobnie jak w w/w sprawie, w okresach objętych pozwem, strony nie łączyła umowa przewidująca zasady rozliczenia z tytułu korzystania z terenu lotniska przez służby graniczne i służby kontroli bezpieczeństwa, stan posiadania i korzystania z pomieszczeń lotniska był tożsamy, spór dotyczył wyłącznie zapłaty za współkorzystanie z powierzchni dostępnych także innym podmiotom, w których służby mogły i zobowiązane były dokonywać kontroli bezpieczeństwa. Podobnie jak w prawomocnie zakończonym postępowaniu, także w niniejszej sprawie strona pozwana nie kwestionowała stawek czynszu i za media oraz utrwalonych reguł rozliczania przedmiotowych należności. Jakkolwiek w niniejszym postępowaniu pozwany Skarb Państwa podniósł zarzut niewykazania wysokości dochodzonej pozwami kwoty, to w rzeczywistości kwoty te nie były sporne. Jak już wskazano, istota sporu sprowadzała się jedynie do zasady odpowiedzialności za współkorzystanie ze wskazanych pomieszczeń ogólnodostępnych. Ponownie przypomnieć należy, że strona pozwana uiściła na rzecz powodowej spółki kwoty z tytułu korzystania z niespornej części powierzchni, według tych samych stawek i tych samych zasad rozliczenia mediów.

W konsekwencji roszczenie strony powodowej z tytułu korzystania przez Skarb Państwa ze spornych stref lotniska, w okresie od lutego do września 2010 r. oraz w okresie od stycznia 2012 r. do marca 2013 r., jak też z tytułu skapitalizowanych odsetek wynikających z przedłożonych not odsetkowych, okazało się uzasadnione.

Podstawą uwzględniania powództwa są powołane wcześniej przepisy art. 17 ust.1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej, § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu ustalania zasięgu terytorialnego przejść granicznych i § 3 pkt 2 a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2005 r. w sprawie obowiązków wojewody w zakresie finansowania i utrzymywania przejść granicznych. To z tych przepisów wynika obowiązek finansowania przez Wojewodę infrastruktury związanej z utrzymaniem znajdującego się na terenie powodowego Portu Lotniczego przejścia granicznego i te przepisy stanowią podstawę umownego uregulowania zasad rozliczeń między stronami. Wojewoda wypowiedział umowę łączącą strony i w okresie objętym pozwami właściwe służby korzystały z terenu lotniska oraz z mediów bezumownie. Stąd istniały podstawy do rozliczenia wydatków na media w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i 410 k.c.), a w zakresie korzystania z powierzchni z odwołaniem się do przepisów art. 224 i nast. k.c. O ile przyjąć, jak wskazał Sąd Okręgowy, że przepisy o bezpodstawnym korzystaniu nie mogą mieć w sprawie zastosowania z uwagi na niemożliwość do ustalenia zakresu współposiadania z pomieszczeń ogólnodostępnych, to i w tym zakresie podstawę rozstrzygnięcia stanowią przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Uwzględniając powyższe, do zapłaty, w zakresie roszczenia zgłoszonego w sprawie I C 1061/16, pozostała kwota 2.990.900,27 zł., a w zakresie roszczenia zgłoszonego w sprawie I C 1622/16 - cała dochodzona należność tj. kwota 1.449.366,12 zł.

Od w/w kwot należą się odsetki ustawowe od poszczególnych należności objętych kolejnymi, szczegółowo wskazanymi w pozwie fakturami – od dat wymagalności poszczególnych świadczeń (art. 481 k.c.). Podkreślić należy, że – jak trafnie

podnosi w apelacji strona powodowa - wymagalność poszczególnych należności nie była między stronami sporna, w tym poza sporem pozostawało, że wszystkie faktury zostały doręczone, bezpośrednio po ich wystawieniu, stronie pozwanej.

Nieuzasadniona natomiast okazała się apelacja w tej części, w której obejmowała należność za styczeń 2010 r. W tym zakresie dochodzone świadczenie dotyczyło ostatniego miesiąca obowiązywania między stronami umowy z 2006 r. Sąd Okręgowy, oddalając powództwo w tej części, w sposób szczegółowy dokonał wyliczenia, z którego wynika, iż strona powodowa otrzymała już zapłatę w wysokości wynikającej z zasad określonych w umowie. W apelacji pozwanego nie zawarto jakichkolwiek zarzutów kwestionujących dokonane w tym zakresie ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania za obie instancje orzeczono na podstawie art. 100 zd.2 k.p.c., z tym że w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego – na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Na koszty pierwszo instancyjne złożyły się: opłaty od pozwu (100.000 zł i 72.469 zł), opłaty skarbowe od pełnomocnictwa uiszczone w każdej ze spraw (2 x 17 zł) oraz opłata od wynagrodzenia pełnomocnika (14.400 zł).

Na koszty postępowania apelacyjnego złożyły się: opłata od apelacji (172.500 zł) oraz opłata wynagrodzenia pełnomocnika (11.250 zł).

SSA Anna Kowacz - Braun SSA Paweł Rygiel SSA Robert Jurga